

DR. TÓTH DÁVID*

A korrupciós bűncselekmények szabályozásának története Magyarországon

I. Bevezetés – ókori szabályozási előzmények

A korrupció, mint társadalmi jelenség már a legkorábbi civilizációkban is megtalálható volt.¹ Az ókori társadalmakban azonban még nem létezett a mai értelemben vett közszolgálat, vagy csak igen kezdetleges formában, s így a korabeli jogokban nem találunk egységes szabályozást ezekre a bűncselekményekre.² Mielőtt rátérünk a magyar szabályozástörténetre, néhány ókori szabályozási előzményből szemezgetünk.

Hammurapi törvénykönyvében elsősorban büntető eljárásjogi szabályokat találunk, amelyek a bírák pártatlanságát voltak hívatottak garantálni. A perrendtartásról szóló I. fejezet 5. szakasza szerint: „Ha a bíró ítéletet ítél, végzését eldönti, pecsétes okmányt állít ki róla, utána pedig ítéletét meghajlítja; az a bíró, akire az általa hozott ítélet megmásítását rábizonyítják, a kérdéses pör tárgyát képező összeg tizenkétszeresét fogja megadni és nyilvánosság előtt fogják eltávolítani bíraskodása székéből, úgy hogy többé oda visszatérni nem fog s bírókkal Ítéletben nem. ül”³

A hivatali bűncselekményekről terjedelmesebb szabályozás található Manu törvényeiben. Az ókori törvénykönyvben a korrupciós deliktumok a 40. cím alatt a 231–234. artikuluszok voltak szabályozva. Többek kö-

zött büntetendő cselekmény volt a „közügyek elhanyagolása”, „a királyi rendeletek hamisítása”, a „főemberek közti egyenetlenség keltése.”⁴

A római jogban elsősorban a köztársaság korából találkozunk olyan jogforrásokkal, melyek hivatali visszaéléseket rendeltek büntetni. Ilyen deliktum volt a *crimen pecuniarum repetundarum* (visszatérítendő pénzüsszegek miatt emelt vád), amely a római választott tisztségviselők zsarolási és ajándékelfogadási cselekményeit foglalta magában.⁵

Az első ilyen büntetőper Kr. e. 171-ben a spanyol provinciák helytartói ellen indult, melyben 5 szenatori rangú recuperator járt el a praetor elnöklete alatt. Később hasonló perek követték ezt, Kr. e. 149-ben hozták meg az első törvényt a *lex Calpurnia* amely megalakította az ilyen ügyekben eljáró rendes bíróságot. Ezt a törvényt továbbiak követték: *lex Junia*, (Kr. e. 123) a *lex Acilia* (Kr. e. 122), *lex Servilia* (Kr. e. 111.) s végül a *lex Cornelia* (Kr. e. 81-ben). Caesar Kr. e. 59-ben kiadott törvénye már csak szigorította az eljárást, és a császárkorban ez maradt aztán az irányadó. A törvények magas számából arra lehet következtetni, hogy nem voltak eléggé hatékonyak.⁶

A *crimen pecuniarum repetundarum* mellett a római jogban még a következő hivatali bűncselekményeket lehetett megtalálni:

- az *ambitus* és *sodalicia* (választók megvesztegetése);⁷
- a *depeculatus* vagy *peculatus publicus* (ingó állami javak ellopása);⁸
- a *concussio publica* (zsarolásszerű vesztegetés, közelebbről a közhivatalnok részéről ajándék-követelés).⁹

⁴ Manu törvényei Manava Dharmasastra (fordította: Büchler Pál). Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalom-Tudományi Szakosztálya. Benkő Gyula Cs. és Kir.Udv. Könyvkereskedése, Budapest, 1915. 178. o.

⁵ Pókecz Kovács Attila: *A magisztrátusi korrupció (zsarolás) büntetőjogi megítélése a köztársaságkori Rómában*. In: Emlékkötet, Tanulmányok Bodnár Imre egyetemi adjunktus tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2015 (megjelenés alatt)

⁶ Zlinszky János: *Római büntetőjog*. Hetedik átdolgozott kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1997. 125. o.

⁷ Theodor Mommsen: *Römische Strafrecht*. Verlag von Dunker & Humblot, Leipzig, 1899. 865. o.

⁸ Mommsen: i. m. 764. o.

⁹ Mommsen: i. m. 717. o.; 731. o.

* doktorandusz, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi Tan-
szék/Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék

¹ Kóhalmi László: *A büntetőjog alapproblémái*. PTE Állam- és Jogtudományi Kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2012. 229–235. o.

² Angyal Pál: *A Magyar Büntetőjog Kézikönyve*. 21. Hivatali és ügyvédi bűntettek és vétségek. Attila-nyomda Részvénytársaság Kiadó, Budapest. 1943. 4. o.

³ Hammurapi törvényei (fordította: Kmoskó Mihály). Erdélyi Múzeum Egyesület Jog- és Társadalom-Tudományi Szakosztálya. Kolozsvár, Ajtai K. Albert Könyvnyomdája, 1911. 29. o.

II. Hazai jogfejlődés a Csemegi-kódexet megelőzően

Magyarországon a korrupciós cselekmények büntetőjogi szabályozása már az államalapítás kezdetétől, Szent István király dekrétumaiban is megjelenik. Szent István II. dekrétumának II. fejezetében a megtalálható a hivatali vesztegetés: „*És az ispánok és bírák legyenek az egyház előljáróival egyetértők az igazságtételben, mint Isten törvénye parancsolja... És az igaz törvényt se valakinek hazugsága, vagy hamis hitszegés vagy jutalom semmiképpen meg ne vesztegesse.*” Szent László III. dekrétuma ezt megismétli és a későbbi királyok is ugyanígy tesznek.¹⁰

Az első magyar szokásjogi gyűjteményben, Werbőczy István Tripartitumában is csak néhány hely vonatkozik a hivatali vagy ezekhez közelálló bűncselekményekre. Az egyik ilyen bűncselekmény a Második Rész XXII. címében található miszerint: „*ha valakiről tudva lenne, hogy egy és ugyanazon ügyben királyi vagy nádori ember- és ügyvédképen is járt el: akkor az annak ellenében, a kivel szemben az ügyvédi tisztet viseli vagy viselte, azonnal a maga díjában fog elmarasztaltani.*”¹¹

A másik bűncselekmény pedig a Hármaskönyv Második Rész, XLVIII. címében található mely „*azoknak a károknak megtérítéséről rendelkezik, amelyeket az egyházi személyek tisztjei okoznak*”.¹²

A korrupció büntetőjogi szabályozása nem volt külön effektív, ennek egyik ékes példája Ulászló III. dekrétuma, amely a bírónak a per kedvező eldöntése végett nyújtott ajándékozást (vagyis a bíró megvesztegetését) csak abban az esetben rendelte büntetni, ha az átvett ajándék hatása, befolyása és következményei a hozott ítéletben szemmel láthatóan kifejeződésre jutottak.¹³ Összességében a korrupciós bűncselekmények szabályozása a magyar jogfejlődés kezdetén sporadikus volt, anélkül hogy egységes elv alapján rendszerbe foglalták volna.

Mielőtt rátérünk a Csemegi-kódex rendelkezéseinek elemzésére, érdemes kiemelni, hogy a Deák Ferenc féle 1843. évi javaslat egy Büntető Törvénykönyv elfogadására egy fejezetben foglalja össze a korrupciós deliktumokat. A LIV. fejezet „*A köztisztviselők megvesztegetéséről, azok hivatalbeli visszaéléseiről és a közszámadások körüli hűtlenségről*”¹⁴ címmel és rendkívül részletesen 59 szakaszon keresztül szabá-

lyozta volna azt. Magyar jogfejlődés végtelen kárára a javaslatból nem lett törvény¹⁵

III. A Csemegi-kódex szabályozása

Hazánkban 1878-ban került megalkotásra az első elfogadott Büntető Törvénykönyv az 1878. évi V. törvény, amelyet megfogalmazójáról Csemegi Károly államtitkárról, későbbi kúriai tanácselnökről, Csemegi-kódexnek szoktak nevezni. A törvény trichotomikus rendszerben szabályozta a bűncselekményeket: büntetettre, vétségre és kihágásra osztva.¹⁶ A Csemegi-kódex az utolsó XLII. fejezetben szabályozta a korrupciós bűncselekményeket „*A hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek*” címmel.

A hivatali bűncselekmények közös jellemzője volt, hogy elkövetőjük csak közhivatalnok lehetett. A Csemegi-kódex 461. § határozta meg a közhivatalnok fogalmát: „*Közhivatalnokoknak tekintendők azok, kik az állam közigazgatási vagy igazságszolgáltatási vagy valamely törvényhatóság, vagy község hatósági teendőjének teljesítésére hivataluknál, szolgálatuknál, vagy különös megbízatásuknál fogva kötelezve; ugyancsak azok is, a kik az állam, törvényhatóság, vagy a község által közvetlenül kezelt közalapítványoknál, kórházaknál, tébolydákknál mint felügyelők, orvosok, hivatalnokok vagy szolgák vannak alkalmazva. A kir. közjegyzők szintén közhivatalnokoknak tekintetnek.*”

A Királyi Curia joggyakorlata közhivatalnoknak tekintette a tőzsdebírói funkciót ellátó személyt, valamint a postai kézbesítőt¹⁷, sőt a postamestert helyettesítő feleséget is.¹⁸

Az 1904. évi vasúti sztrájk idején nagy vita bontakozott az államvasúti hivatalnokok közhivatali minősége miatt. Több alsóbíróság rosszul értelmezte a 461. szakaszt, s az arra az álláspontra jutottak, hogy a fenti személyek nem közhivatalnokok. A Curia azonban – a korábbi 58. sz. döntését megerősítve – kifejtette, hogy az államvasúti alkalmazottak közhivatalnokok, miután

¹⁵ Finkey Ferenc: *Az 1843-i büntetőjogi javaslatok száz év távlatából*. Értekezések a Filozófiai és Társadalmi Tudományok köréből. Felolvasta a M. Tud. Akadémia 1941. november 24-i összes ülésén. A M. Tud. Akadémia II. Osztályának rendeletéből. (Szerkeszti: Dr. Lukinich Imre osztálytitkár). V. kötet. 9. szám. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1942. 46. o.

¹⁶ Földvári József: *Magyar büntetőjog általános rész*. Osiris Kiadó, Budapest. 2006. 39. o.

¹⁷ Az állami adminisztráció körébe eső postahivatal közhivatalnokként képezte a közhivatalnok teendőjét hivatali jogosítvány mellett teljesítő személy ezen hivatalában közhivatalnoknak tekintendő, figyelem nélkül arra is, hogy fizetését az állampénztárból húzza-e vagy sem s tekintet nélkül arra is, hogy az állami közhivatalnokokra nézve fennálló szabályok vagy ezeknek az egyes külön törvényekben vagy rendeletekben megállapított jogai, illetőleg kötelezései reá kiterjednek-e. A postamesterek által saját magánjogi felelősségük alatt elfogadott postakidók: közhivatalnokok, és a hivatali körükbe tartozó teendőjük körül elkövetett büntetendő visszaélések a Btk. 461. §-a értelmében közhivatalnokok, vagy a Btk. értelmében annak tekintett személy által, hivatali eljárásban elkövetett büntetett, illetőleg vétséget képeznek. (Dtár. XII. 66. sz.)

¹⁸ (Dtár. III. foly. V. 50.)

¹⁰ Kránitz Mariann: *A korrupció*. BM Könyvkiadó, Budapest. 1986. 66. o.

¹¹ Werbőczy István: *Tripartitum opus juris consuetudinarii Regni Hungariae* (Fordította Csiky Kálmán). M. Kir. Egyetemi Nyomda, Budapest 1894. 349. o.

¹² Werbőczy: i. m. 389. o.

¹³ Kránitz: i. m. 67. o.

¹⁴ Lásd bővebben: Fayer László (Szerk.): *Az 1843-iki büntetőjogi javaslatok anyaggyűjteménye*, I. kötet. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest. 1896. 108–121. o.

azok közigazgatási hatósági teendőket (pl. közlekedés, közforgalom vezetése, intézése stb.) végeznek. Talál példát említi erre Finkey Ferencz, aki szerint furcsa is lenne, hogy a falusi éjjeli őr közhivatalnok, míg az államvasút egy fontos közfunkciót végző tisztviselője – pl. egy állomásfőnök vagy pénztárnok – ellenben ne lenne közhivatalnok.¹⁹

A Csemegi-kódexben ugyan nincsenek külön nevesítve, de jogirodalmi elnevezések alapján a következő korrupciós bűncselekmények találhatók meg:

- a hivatali sikkasztás (462–464. §);
- a megvesztegetés (465–470. §);
- a hivatali kötelesség megszegése avégett, hogy az illető valakinek jogtalanul hasznot vagy kárt, vagy más sérelmet okozzon (471. §);
- a fegyveres erő jogtalan alkalmazása (472. §);
- tetteges bántalmazás hivatalos eljárás közben (473–474. §-ok);
- jogtalan kényszerítés (475. §);
- ártatlan személyek bűnvizsgálat alá helyezése (476. §);
- kényszer alkalmazása vallomás kicsikarása végett (477. §);
- hivatali bűnpártolás (478. §);
- hivatali titok elárulása (479. §);
- hivatali kötelesség teljesítésének megtagadása (480–481. §).²⁰

Ezek közül kétségtelenül a legnagyobb tárgyi súlyú a *megvesztegetés* volt. A Csemegi-kódex a megvesztegetésnek két alakját ismerte: az aktív és a passzív megvesztegetést. Az ilyen szabályozás dogmatikai jelentősége, abban áll, hogy a két oldal önálló tettességként jelenik meg a törvényben, tehát a korrupciós cselekmény két oldalára a részesség szabályai általában nem vonatkoznak.²¹ Emellett a passzív vesztegetés tettesének törvényi definíciója büntetőpolitikai szempontból is meghatározó jelentőségű. E fogalommal írja le ugyanis a törvényhozó azt a társadalmi tevékenységi kört, amelyben a korrupciót büntetni kívánja.²²

Passzív vesztegetés esetén az elkövetési magatartás: *„hivatalnál fogva teljesítendő cselekményért vagy annak mulasztásáért ajándékot vagy jutalmat követel, elfogad, vagy az ez iránti ígéretet nem utasítja vissza”*. Az ajándék hallgatóságos elfogadása is természetesen büntetendő cselekmény volt. A passzív megvesztegetés alanya csak közhivatalnok lehet, de csak annyiban, amennyiben tevékenysége hivatali cse-

lekményre vonatkozó hatáskörbe tartozó ügyre vonatkozik.²³

Érdemes kiemelni, hogy nemcsak közhatósági hatalom jogellenes használata, hanem a szándékos mulasztás is büntetendő volt. Idézve Schnierer Aladár gondolatát: *„A társadalmi rendnek, a jognak s az azt megvalósító intézményeknek nemcsak az képezi sarkkövetelményét, hogy a közhatalom törvényellenesen ne használtassák; hanem az is, hogy e hatalom azon esetekben, melyekben használatát a törvény rendeli s a közhatóság kötelességévé teszi, a törvény által vont határok között és a törvénynek megfelelően tetteges használtassák. A felelősségnek tehát a törvényellenes mulasztásokra, és a mennyiben ezek szándékosak, a büntetőjogi felelősségnek a közhatósági közeg hivatalos kötelessége szándékos elmulasztására is kell terjednie.”*²⁴

Az aktív vesztegetés elkövetési magatartása a következő volt: *„aki közhivatalnoknak, a végett, hogy ez kötelességét megszegje, ajándékot vagy jutalmat ad, vagy ígér”*. Az aktív vesztegetőnek bárki lehet az alanya.

Korabeli jogeseteből szemezgetve a Curia a követzőket marasztalta el aktív megvesztegetés miatt.

- Aki a vizsgálat alatt lévő rokona ügyében a vizsgálóbíró és orvost 5-5 Forinttal megajándékozta
- Aki tilos vadászatot, a csendőröknek pénzt adott avégett, hogy föl ne jelentsék s fegyverét visszaadják.
- Aki egy halottkémnek 10 Forintot adott avégett, hogy halottvizsgálati jegyzőkönyvébe egy megölt egyén halálának okát hamisan jegyezze be.²⁵

Összességében a Csemegi-kódex a korrupciós bűncselekményeket szabályozó rendelkezéseiről elmondható, hogy az európai jogfejlődés léptékéhez mérve részben ugyan megkésett volt²⁶, de mindenképpen haladónak kell értékelni, s emellett meg kell említeni a Curia hatékony jogfejlesztő jogalkalmazói tevékenységet is.

A Csemegi-kódexhez kapcsolódó és azt módosító törvények közül hármat kell e témánál kiemelni. Az első „A hadviselés érdekei ellen elkövetett bűncselekmények, különösen a hadi szállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról” szóló 1915. évi XIX. törvénycikk. A törvény új tényállásokat hoz létre, a hivatali bűncselekményeket. Az egyik tényállást kiemelve: vétséget követ el az közhivatalnok, aki a hadiszállítási szerződés megkötése körül, a fegyveres erő céljára törvény alapján járó szolgáltatásnál az átadás, az átvétel, a felügyelet, az ellenőrzés vagy a felülvizsgálat körül hivatalánál vagy különös megbízatásánál fogva közreműködően, kötelességét szándékosan nem teljesíti, vagy nem megfelelően teljesíti. Ha a cselekmény a közhivatalnok megvesztegetése folytán követtett

¹⁹ Finkey Ferencz: *A magyar büntetőjog tankönyve*. 4. átdolgozott kiadás. Grill. Budapest, 1914, 984. o.

²⁰ Edvi Illés Károly: *A Magyar Büntető Törvénykönyv magyarázata*. 3. kötet. Révai Kiadó, Budapest 1909, 581. o.

²¹ Bővebben a részességről lásd: Havas Károly: *Részesség a vesztegetésnél*. In: *Jogtudományi Közöny Hatvannyalcadik évfolyam* 25. szám, 1933. június 24. 147–148. o.

²² Wiener A. Imre: *A korrupciós bűncselekmények szabályozása a Csemegi-kódexről napjainkig*. In: Györgyi Kálmán ünnepi kötet. (szerk.: Gellér Balázs). Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. Libri Amicorum 11. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 631. o.

²³ Kránitz Mariann: *A korrupció*. BM Könyvkiadó. Budapest, 1986, 70. o.

²⁴ Schnierer Aladár: *A büntettekről és vétségekről szóló magyar büntetőtörvény* (1878. V. t.c.z.) magyarázata. Franklin Társulat, Budapest. 1885, 615. o.

²⁵ Edvi: i. m. 610. o.

²⁶ Kránitz: i. m. 71. o.

el, a cselekmény feltétlenül büntett és az előidézett eredmény súlyának megfelelően esetleg életfogytiglani fegyházzal, sőt a legsúlyosabb esetben halállal is büntetendő.²⁷

Az 1940. évi XVIII. módosító törvény a közhivatalnok fogalmát pontosította. A miniszteri indoklás szerint a közhivatalnokról adott fogalmi meghatározása szűk volt és nem megfelelt meg a kor követelményeinek. A másik „az egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről” szóló 1942. évi X. törvény. A módosító törvényben már nem kapott helyett a kötelelességteljesítés mint bekövetezett eredmény, és a büntetendőség a kötelelességszegésre szorítkozott.²⁸

Természetesen a „népi demokratikus” korszak beköszöntét követően a korrupciós bűncselekmények üldözésénél is érezhetővé vált az osztályharcos szemlélet: „A korrupció elleni eljárásokban talán még nagyobb mértékben, mint egyéb bűnügyi feladataink megoldásában, támaszkodnunk kell a dolgozó tömegekre, azokra a milliókra, akiknek józólését – gazdasági és politikai érdekeit egyaránt – sértik az ismertett tünetek és cselekmények... A napjainkban kibontakozó népi ellenőrzési rendszer e tekintetben nagyban viszi majd előre az ügyet.”²⁹

IV. Az 1961. évi V. törvény szabályozása

A Csemegi-kódex általános részi rendelkezéseit az 1950. évi II. törvény váltotta le, amelyet rövidítve a jogi szakzsargon csak Btá.-nak nevez. Az 1961. évi V. törvény már a Csemegi-kódex különös részét is leváltotta, s ezzel egységes szerkezetbe foglalta a magyar büntetőjogot. Az új Btk. a hivatali bűncselekményeket a XI. Fejezetben szabályozta az Államigazgatás, és az igazságszolgáltatás elleni bűntettek címmel.

Az 1961. évi V. törvény által tárgyalt, korunknak jogfelfogásával egyező korrupciós deliktumok a következők:

- kötelelességszegésért jogtalan előny követelése (elfogadása) [149. §];
- jogtalan előny követelése, elfogadása [150. §];
- hivatali vesztegetés [151. §];
- befolyással üzerkedés [153. §].

Ide tartozik még a 235. §-ban szabályozott vesztegetés, amelyet a törvény a Népgazdaság elleni bűntettek között szabályozott.

Wiener szerint hivatali bűntettek a szocialista társadalmi viszonyok elleni olyan támadások, amelyek az állami feladatokat ellátó szervek működése törvényes rendjének két előfeltétele; a hivatalos személyek

kötelességszerű magatartása és a közélet tisztasága, s ezen keresztül a működésbe vetett bizalom ellen jelentenek támadást. Erre egyébként a miniszteri indoklás is utal.³⁰

Földvári szerint a korrupciós bűncselekményeknek rendkívül nagy a politikai demoralizáló hatása. A lakosságnak ilyen bűnelkövetésekről szerzett tudomása olyan általánosítások és közhangulat elterjedésnek lehet az indítófaktora, amely az állam és hatóságainak jogszerű működését megkérdőjelezi. A korrupciós deliktumok tárgyi súlyát mutatja az a tény is, hogy a jogalkotó több törvényi tényállást alkotott a közéleti tisztaság büntetőjogi védelme érdekében.³¹

Anno a korrupciót elősegítő leggyakoribb ok a kereslet és a kínálat összhangjának hiánya volt. Elsősorban az ún. hiánygazdálkodás teremtett megfelelő táptalajt a korrupció számára; egyes árucikkekben a kereslet gyorsabban nőtt, mint az árualap.³²

Egyetértünk Kóhalmi László álláspontjával, mely szerint nem túl szerencsés jogtechnikai megoldás, az hogy a korrupciós jellegű bűncselekmények nem egységesen, hanem szétszórtan, a kódex négy különálló fejezetében kerültek szabályozásra.³³ Ezeknek a bűncselekményeknek a jogtárgya közös közélet tisztasága, s emiatt is célszerűbb lett volna egy fejezetben belül szabályozni.³⁴

Az 1961. évi V. törvény egyik nívuma volt, hogy a „közhivatalnok” terminológiát felváltotta a „hivatalos személy” megnevezéssel. A hivatalos személyek köre taxatív fel volt sorolva. Ennek azért van jelentősége, mert a hivatali korrupciós deliktumok passzív megvalósulási formái az ún. *sajátképi hivatali bűntettek*³⁵, amelyeknek elkövetői csakis hivatalos személyek lehetnek, s így tiszta helyzetet teremt a jogalkalmazás számára.

Az 1961. évi V. törvény rendelkezései reálisan tükrözték az adott korszak gazdasági és társadalmi fejlettségi szintjét³⁶, viszont a társadalmi-gazdasági folyamatok változása (pl.: 1968-as új gazdasági mechanizmus) előrevetítették a korrupciós büntetőjog átalakulását.

Erre tekintettel a törvényhozó az 1971. évi 28. sz. törvényerejű rendeletben³⁷ némi szabályozási pontosítást hajtott végre egyes korrupciós törvényi tényál-

³⁰ Wiener A. Imre: *A hivatali bűntettek tárgyról*. In: Jogtudományi Közlöny 1963/4. 212–213. o.

³¹ Földvári József: *Büntetőjog – Különös Rész*. Kézirat. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Tankönyvkiadó. Budapest, 1972. 107. o.

³² Lehotkai Gyula: *A korrupciós bűntettekéről*. In: Belügyi Szemle. 1966/9. 31. o.

³³ Kóhalmi László: *Jogtörténelmi villanások a magyar korrupció-büntetőjog történetéből*. In: Jura 2013/1. 153. o.

³⁴ Ruff Győző: *Az államigazgatás és az igazságszolgáltatás elleni bűntettek*. In: A büntetőtörvény kommentárja (szerk.: Halász Sándor). Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1968. 677. o. A szerző eltérő állásponton van, mivel szerinte a tárgyalt deliktumok jogi tárgya nem más, mint az állami feladatokat ellátó szervek működésének törvényes rendje és e működésükbe vetett bizalom.

³⁵ Nagy Zoltán: *A bűncselekmény elkövetői*. In: Balogh Ágnes – Tóth Mihály (szerk.): Magyar Büntetőjog Általános Rész Osiris Kiadó. Budapest, 2015. 199–200. o.

³⁶ Kránitz: i. m. 83. o.

³⁷ 1971. évi 28. sz. törvényerejű rendelet a Büntető Törvénykönyv módosításáról és kiegészítéséről (nov. 4.)

²⁷ Auer György: *A hadiszállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról szóló törvényjavaslat*. In: Jogtudományi Közlöny 1915/17. 208. o.

²⁸ Kránitz: i. m. 71. o.

²⁹ Horváth István: *A társadalmi tulajdon védelme, figyelemmel a korrupcióra*. In: Rendőrségi Szemle 1957/9., 559. o.

lásokban. Így a gazdasági vesztegetés passzív alanya-
inak a körét a tvr. kiterjesztette, úgy hogy nemcsak az
állami vállalatoknál, vagy egyéb gazdálkodó szervek-
nél és szövetkezeteknél betöltött munkakörben, ha-
nem valamennyi állami szervnél, továbbá egyesületnél
betöltött munkakörben vagy tisztségben foglalkozta-
tottak egyaránt elkövethetik a bűncselekmény. Az ala-
nyi kör ilyen irányú szélesítése a passzív hivatali és
gazdasági vesztegetők alanyainak, illetve potenciális
alanyainak a közelítését jelenti.³⁸

Az 1961. évi V. törvényt (köztük a korrupciós delik-
tumok szabályozását) mind a joggyakorlat, mind az
elméleti jogászok részéről folyamatosan kritizálták,
ezért előre látható volt, hogy szükség lesz egy új és
korszerűbb szabályozásra.³⁹

V. Az 1978. évi IV. törvény

A jogalkalmazás, és a jogtudósok kritikájának⁴⁰ ered-
ményeképpen az 1961. évi V. törvényt felváltó 1978.
évi IV. törvényben már nem szétszórtnak voltak szabá-
lyozva a korrupciós bűncselekmények, hanem egysé-
gesen XV. „Az államigazgatás, az igazságszolgáltatás
és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények és a
közélet tisztasága elleni bűncselekmények” című fe-
jezet, VII. cím „A közélet tisztasága elleni bűncselek-
mények” alatt.

A 2001. évi CXXI. törvény ezeket a bűncselekmé-
nyeket jogharmonizációs kötelezettségek miatt kiegé-
szítette a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncse-
lekményekkel. A korábbi Btk. a következő bűncselek-
ményeket szabályozta:

- vesztegetés [250. §];
- vesztegetés feljelentésének elmulasztása [255/B. §];
- befolyással üzérkedés [256. §];
- befolyás vásárlása [256/A. §];
- közérdekű bejelentő üldözése [257. §].

A korábbi Btk.-ban szabályozott korrupciós bűncse-
lekmények fejezetrészének konstrukciója – Kránitz
Mariann szerint – világos, áttekinthető és egységes
jogi alapelveken nyugodt, „a büntetőjogi koncepció
az egyes törvényi tényállások és azok elemei megha-
tározásában tömören, egzaktan, a realitásoknak – s
a klasszikus korrupciós séma különböző veszélyez-
tetett területeken történő megvalósulásának, ezek
társadalomra veszélyességének, sőt még a közmeg-
közelítés különbözőségeinek is – figyelembevételével
jut érvényre.”⁴¹

Az új Büntető Törvénykönyv már önálló fejezetben

szabályozta⁴² a korrupciós deliktumokat, ennek tár-
gyalása azonban már túlterjeszkedne tanulmányom
keretein. ■

Felhasznált irodalom

- Angyal Pál:** A Magyar Büntetőjog Kézikönyve. 21. Hi-
vatali és ügyvédi büntettek és vétségek. Attila-
nyomda Részvénytársaság Kiadó, Budapest, 1943.
- Auer György:** A hadiszállítások körül elkövetett visz-
szaélések megtorlásáról szóló törvényjavaslat. In:
Jogtudományi Közlöny 1915/7. 208–210.
- Edvi Illés Károly:** A Magyar Büntető Törvénykönyv
magyarázata. 3. kötet. Révai Kiadó, Budapest 1909.
- Fayer László (szerk.):** Az 1843-iki büntetőjogi javasla-
tok anyaggyűjteménye, I. kötet. Magyar Tudomá-
nyos Akadémia, Budapest, 1896.
- Finkey Ferencz:** A magyar büntetőjog tankönyve. 4.
átdolgozott kiadás. Grill, Budapest, 1914.
- Finkey Ferencz:** Az 1843-i büntetőjogi javaslatok száz
év távlatából. Értekezések a Filozófiai és Társadalmi
Tudományok köréből. Felolvasva a M. Tud. Akadé-
mia 1941. november 24-i összes ülésén. A M. Tud.
Akadémia II. Osztályának rendeletéből. (Szerk.: Dr.
Lukinich Imre osztálytitkár). V. kötet. 9. szám. Ma-
gyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1942.
- Földvári József:** Magyar büntetőjog általános rész.
Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
- Földvári József:** Büntetőjog – Különös Rész. Kézirat.
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi
Kar. Tankönyvkiadó, Budapest, 1972.
- Gál István László:** A gazdasági vesztegetés mint a bün-
tetőjog része és a politikai korrupció egyik kísérő-
jelensége. In: Csefkó Ferenc, Horváth Csaba (szerk.)
Politika és korrupció: A törvényesség és törvénytelen-
ség határai. Pécs: PTE ÁJK, Pécs-Baranyai Értel-
miségi Egyesület, 2010. 306–312. o.
- Gál István László: *A korrupciós bűncselekmények.*
In: Polt Péter (szerk.) Új Btk. kommentár, 5. kötet:
Különös rész. Budapest, Nemzeti Köszolgálati és
Tankönyvkiadó Zrt., 2013. 183–210. o.
- Hammurapi** törvényei (fordította: Kmoskó Mihály).
Erdélyi Múzeum Egyesület Jog- és Társadalom-
Tudományi Szakosztálya. Kolozsvár, Ajtai K. Albert
Könyvnyomdája, 1911.
- Havas Károly:** Részesség a vesztegetésnél. In: Jogtu-
dományi Közlöny Hatvannyolcadik évfolyam 25.
szám, 1933. június 24. 147–149. o.
- Hollán Miklós.** *A hatósági eljárással kapcsolatos
vesztegetés az új büntető kódexben.* In: Miskolci
Jogi Szemle 2014.1. 33–47. o.

³⁸ Kránitz: i. m. 84. o.

³⁹ Kránitz: i. m. 85. o.

⁴⁰ Lásd például: Lőrinczy György: *A korrupciós bűncselekmények bizonyításá-
ról.* In: Belügyi Szemle 1987.2. 94. o.; Gál István László: *A gazdasági vesztegetés
mint a büntetőjog része és a politikai korrupció egyik kísérőjelensége.* In: Csefkó Ferenc,
Horváth Csaba (szerk.) *Politika és korrupció: A törvényesség és törvénytelen-
ség határai.* Pécs: PTE ÁJK, Pécs-Baranyai Értelmisségi Egyesület, 2010. 306–
309. o.

⁴¹ Kránitz: i. m. 86. o.

⁴² Lásd bővebben: Gál István László: *A korrupciós bűncselekmények.* In: Polt
Péter (szerk.) Új Btk. kommentár: 5. kötet: Különös rész. Budapest: Nemzeti
Köszolgálati és Tankönyvkiadó Zrt., 2013. 183–189. o.; Hollán Miklós: *A
hatósági eljárással kapcsolatos vesztegetés az új büntető kódexben.* In: Miskolci Jogi
Szemle 2014.1. 33–39. o.; Kiss Patrik: *A korrupciós bűncselekmények néhány
jogértelmezési nehézségei.* In: Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio
Juridica et Politica, Tomus XXXII. (2014) 305–309. o.

- Horváth István:** A társadalmi tulajdon védelme, figyelemmel a korrupcióra. In: Rendőrségi Szemle 1957. 9. 552–560. o.
- Kiss Patrik:** *A korrupciós bűncselekmények néhány jogértelmezési nehézségei.* In: Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXII. (2014) 305–312. o.
- Kőhalmi László:** *A büntetőjog alapproblémái.* PTE Állam- és Jogtudományi Kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 2012.
- Kőhalmi László:** Joghistoriai villanások a magyar korrupció-büntetőjog történetéből. In: Jura 2013/1. 150–157. o.
- Kránitz Mariann:** A korrupció. BM Könyvkiadó, Budapest. 1986.
- Manu** törvényei Manava Dharmasastra (fordította: Büchler Pál). Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalom-Tudományi Szakosztálya. Benkő Gyula Cs. és Kir. Udv. Könyvkereskedése, Budapest, 1915.
- Lőrinczy György:** A korrupciós bűncselekmények bizonyításáról. In: Belügyi Szemle 1987.2. 93–95. o.
- Mommsen, Theodor:** Römisches Strafrecht. Verlag von Dunker & Humblot, Leipzig, 1899.
- Nagy Zoltán:** A bűncselekmény elkövetői. In: Balogh Agnes – Tóth Mihály (szerk.): Magyar Büntetőjog Általános Rész Osiris Kiadó, Budapest, 2015. 198–224. o.
- Lehotkai Gyula:** A korrupciós bűntettekről. In: Belügyi Szemle 1966/9. 27–35.
- Pókecz Kovács Attila:** A magisztrátusi korrupció (zsarolás) büntetőjogi megítélése a köztársaságkori Rómában. In: Emlékkötet, Tanulmányok Bodnár Imre egyetemi adjunktus tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2014. 419–426. o.
- Ruff Győző:** Az államigazgatás és az igazságszolgáltatás elleni bűntettek. In: A büntetőtörvény kommentárja (szerk.: Halász Sándor). Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1968. 672–689. o.
- Schnierer Aladár:** A bűntettekről és vétségekről szóló magyar büntetőtörvény (1878. V. t.c.z.) magyarázata. Franklin Társulat, Budapest, 1885.
- Werbőczy István:** Tripartitum opus juris consuetudinarii Regni Hungariae (Fordította Csiky Kálmán). M. Kir. Egyetemi Nyomda, Budapest, 1894.
- Wiener A. Imre:** A hivatali bűntettek tárgyáról. In: Jogtudományi Közöny 1963/4. 205–213. o.
- Wiener A. Imre:** A korrupciós bűncselekmények szabályozása a Csemegi kódextől napainkig. In: Györgyi Kálmán ünnepi kötet. (szerk.: Gellér Balázs). Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. Libri Amicorum 11. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004. 631–639. o.
- Zlinszky János:** Római büntetőjog. Hetedik átdolgozott kiadás. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997.

KORRUPCIÓS BŰNCSELEKMÉNYEK AZ ÚJ BÜNTETŐKÓDEXBEN

SZERZŐ: **Hollán Miklós**

A korrupció legveszélyesebb (vagy legalábbis hivatalosan annak nyilvánított) szegmense a korrupciós bűnözés, azaz a korrupciós bűncselekmények összessége. A könyv célja a kapcsolódó hazai büntetőtörvények, egyéb jogszabályok, joggyakorlat és jogirodalom részletes feldolgozása. Elemzésének fókuszában azon újdonságok állnak, amelyek az új büntetőkodekx (2012. évi C. törvény) rendelkezéseit a korábbi tényállásokhoz képest jellemzik. Megvizsgálja azt is, hogy a korábbi felsőbb bírósági iránymutatások, eseti döntések és jogirodalmi álláspontok mennyiben tarthatók fenn az új kodekx alkalmazása esetén. Abban a kérdésben is segítséget nyújt a jogalkalmazóknak, hogy a 2013. július 1. napját megelőzően elkövetett cselekmények esetén a régi vagy az új szabályozás tekinthető-e enyhébbnek. A mű nemcsak a hatályos joganyagot rendszerezi, hanem olyan problémákra is megoldást keres, amelyek felmerülése ma még csupán várható. A könyv elsősorban azoknak a bírácoknak, ügyészeknek, ügyvédeknek és rendőröknek kíván nélkülözhetetlen segítőtársá lenni, akik napi munkájuk során szembesülnek a korrupciós bűncselekményekre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának komplex feladatával.

Ára: 4500 Ft

WEBES VÁSÁRLÁS
-5%

HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 1037 Budapest, Montevideo utca 14.
Fax: (36-1) 349-7600 • Telefon: (36-1) 340-2304 • info@hvgorac.hu

www.hvgorac.hu